چاپی ئەزموونی

وەزارەتی پەروەردە
بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی پرۆگرام و چاپەمەنییەکان

٤ کارامەیی و بەها کۆمەڵایەتییەکان

پۆلی چوارەمی بنەڕەتی
کتێبی قوتابی

ئامادەکردنی

عبدالله رشيد حسن — جمال عمر عبدالله — د.نبيل فتحي حسين

عـمـر علي شريف — يوسف عثمان حمـد — كاوه عـمـر حـمـد

بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی پرۆگرام و چاپەمەنییەکان بە سوپاسەوە تێبینی و پێشنیارەکانتان دەربارەی ئەم کتێبە لە ڕێگەی ئیمێلی: bgprogram@moe.gov.krd وەردەگرێت

وەزارەتی پەروەردە بڕیاریدا بە خوێندنی ئەم پرۆگرامە لە چەند قوتابخانەیەکی بنەڕەتی لە هەرێمی کوردستان بەشێوەی ئەزموونی بەگوێرەی فەرمانی وەزاری ژمارە (١٥٣٤٨) لەڕێکەوتی (٢٠١٩/٩/١٠) لەسەرەتای ساڵی خوێندنی ٢٠١٩ - ٢٠٢٠

گشت مافەکانی ئەم کتێبە بۆ وەزارەتی پەروەردە پارێزراوە

سەرپەرشتیاری زانستی چاپ: عمر علي شريف
سەرپەرشتی هونەری چاپ: عثمان پیرداود کواز - ئاری محسن احمد
دیزاینی بەرگ: ڕەوەند سعید صابر
دیزاینی ناوەوە: ئاری محسن احمد
ژمارەی سپاردن:
تیراژ:
چاپ: چاپخانەی

چاپی یەکەم ٢٠١٩ زاینی ١٤٤٠ کۆچی ٢٧١٩ کوردی

کوردستان

نیشتیمانی پێکەوەژیان

هۆكارەكانی خوێندنی پرۆگرامی كارامەیی و بەها كۆمەڵایەتییەكان لە قۆناغی بنەڕەتی

لە كاتێكدا كە ئێمەی كوردستانی بە تامەزرۆیەوە باسی گرنگی كارامەیی و بەهاكان لە بونیادنانی داهاتووی گەلەكەمان و كۆمەڵگەیەكی تەندروست و كەسایەتی منداڵان دەكەین، لە سەردەمێكی پڕ لە ئاڵوگۆڕی خێرا و سەرسوڕهێنەردا دەژین كە ڕەنگە تێپەڕاندنی ئەو سەردەمە بە بێ گەشەپێدانی پەروەردە و فێركردن و گۆڕانكاریكردن لە پرۆگرامەكانی خوێندندا ئەستەم بێت، بۆیە وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی كوردستان بڕیاریدا لە پرۆگرامەكانی خوێندن، بۆ قۆناغی بنەڕەتی بابەتێكی نوێ زیاد بكات، لە هۆكارە بەرچاوەكانی ئامادەكردن و خوێندنی پرۆگرامی كارامەیی و بەها كۆمەڵایەتییەكان ئەمانەی خوارەوەن:

•داواكاری كۆمەڵگەی كوردستان و پەرلەمان و حكومەتی هەرێمی كوردستان و ڕاپۆرتەكانی دەزگەكانی ڕاگەیاندن بۆ پێداچوونەوە بە پرۆگرامەكانی خوێندن بە مەبەستی گونجاندن و دەوڵەمەندكردنی بە بنەماكانی مرۆڤایەتی.

•جێبەجێكردنی دیدگای هەرێمی كوردستان، لە پێناو تواناداركردنی هاووڵاتیان بۆ بەدیهێنانی خواستەكانیان و پاڵپشت بێت بە بەها و چەمكە مرۆڤایەتی و دیموكراتییەكان.

•یەكێك لە ئامانجە پەروەردەییەكانی وەزارەتی پەروەردە لە هەرێمی كوردستان، بەهاكانە. ئەو بەهایانەی دەبێت ببێتە بەشێك لە ڕەفتار و ڕەوشتی نەوەكانی داهاتوو، واتە دارشتنی كەسایەتی نەوەی دوارۆژ، بۆ ئەم مەبەستە وەزارەتی پەروەردە بە پرس و ڕاوێژ لەگەڵ لایەنە پەیوەندارەكان و هاوبەشەكانی لە ڕێگەی ئەنجامدانی كۆڕ و كۆبوونەوە و سەكۆیكار، بڕیاردرا پێداچوونەوە بە سەرجەم پرۆگرامەكانی خوێندن لە قۆناغی بنەڕەتی بكات.

بە لە بەرچاوگرتنی دەستپێشخەریی ڕێكخراوی نەتەوە یەكگرتووەكان بۆ منداڵان (یونیسێف) بە ناوی ((فێربوونی كارامەییەكانی ژیان و هاووڵاتیبوون لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و باكووری ئەفەریقیا)).

كاوە عمر حمد
بەڕێوەبەری گشتیی پرۆگرام و چاپەمەنییەكان

تەوەرە سەرەکییەکانی پرۆگرامی کارامەیی و بەها کۆمەڵایەتییەکان. هەروەک لە خوارەوە ئاماژەی پێکراوە لە قۆناغی بنەڕەتی چوار بابەتی سەرەکی لە خۆ دەگرێت.

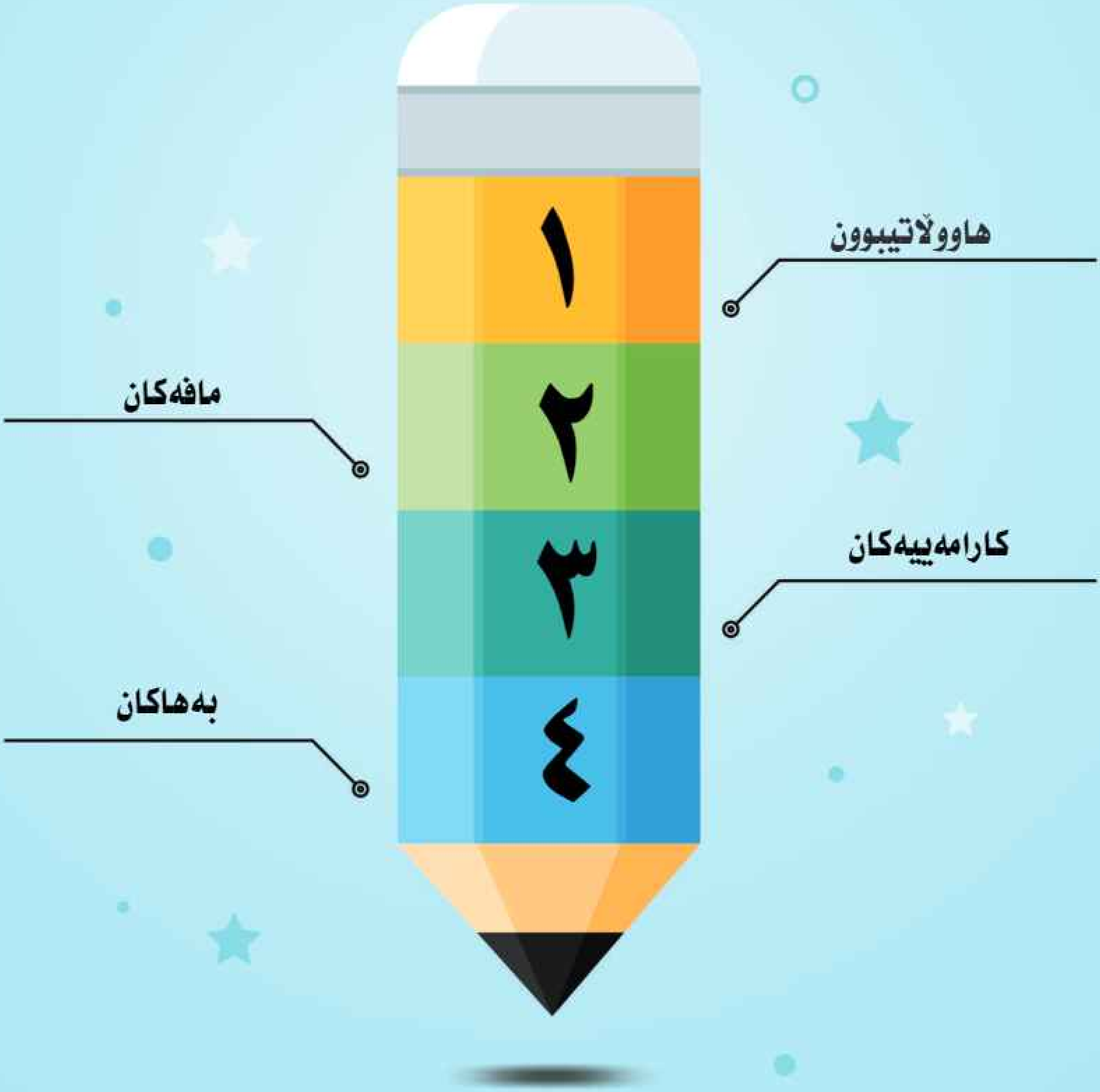

پێشەکی

کاتێک پرۆگرامەکان کەرەستەی گۆڕانکارییەکانی پەروەردە و ئامانجی سەرخستنی پەروەردەیەکی دروستە، ئەوا پرۆگرامەکان لە خەسڵەتی تایبەتی و گشتییدا زانستێکە ڕێسا وچەمکی خۆی هەیە.

هەوڵدرا بە پلانێکی تۆکمە هەموو گۆڕانکارییەکانی پرۆگرامەکان لە بەرژەوەندی تاکێکی تەندروست بێت هاوتەریب لەگەڵ پرۆسەی پێشکەوتنی زانستیی و کۆمەڵایەتی ئابووری بە لەبەرچاو گرتنی تایبەتمەندی کولتوور و ڕۆشنبیری لە ژێر ڕەهەندەکانی نیشتیمان و ئاشتی جیهانی.

لە سەرەتادا ئەم هەوڵە فێربوونە دەربارەی پەیڕەوکردنی کارامەیی و بەها و چەمکە کۆمەڵایەتییەکان. هەوڵدرا شێوازە کلاسیکیەکە تێپەڕێنین زیاتر بوار بە خودی منداڵ بدرێت لە ڕێگەی تێگەیشتن و وەرگرتن و جێبەجێکردنی کارامەیی و بەها و زانستە کۆمەڵایەتییەکان ئەوان خۆیان لە ڕەفتاریاندا پێشەنگی گۆڕانکارییەکان بن بەهۆی تاقیکردنەوەی چالاکییەکان و ورووژاندنی پرسیاری کۆزانیاری و پرۆژە هاوبەشەی نێوان خۆیان. لە ڕێگەی بابەتەکانی ئەم کتێبەوە دیدی تایبەت بە خۆیان هەبێت بۆ ئاینده و سەرکردایەتی گۆڕانکارییەکان بکەن.

مامۆستای بەڕێز: ئەم پرۆگرامە تەنیا بۆ تاقیکردنەوە نییە، ئامانجی فێربوون لەم پرۆگرامە ئەوەیە قوتابیان کاراکتەری سەرەکی بابەتەکانن لە ڕێگەی چالاکی و بیرکردنەوە و گفتوگۆکردن و ڕاهێنانەوە، با خۆیان سەرپشک بن لە چۆنیەتی

ئەنجامدانی. کاری بەڕێزتان بەشداریکردنە لە ڕێگەی سەرپەرشتیکردن و دابەشکردنی ڕۆڵە سەرەکییەکان لە کات و چالاکییەکاندا.

دایک و باوکی بەڕێز: ئەم پرۆگرامە ڕۆڵی ئێوە کارا دەکات چۆن ئێوە بەشێکن لە بەرەوپێشبردنی کارامەیی و بەهاکان بەشداربن لە چالاکی و وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارە بوێرانەی کە منداڵەکانتان لەگەڵتان هاوبەش دەبن.

قوتابیانی بەڕێز: ئەمە هەوڵێکە بۆ چالاکبوونی تواناکان و کارامەییە خودییەکان، کە خۆت بەشێک بیت لە گۆڕانکارییەکان بە گیانێکی سەرکردە تێڕوانینەکان بۆ ئایندە بەرنامەڕێژ بکەیت، سەرجەم چالاکییەکان کاری ڕۆژانەی تۆیە کە لەم پرۆگرامە خراوەتە ڕوو بۆیە ئاراستەی هەموو تێگەیشتنەکان لە چالاکییەکان لە بیرکردنەوەی تۆدایە تەنها کاری ئێمە ڕێکخستن بووە بە پێی کات و شوێنی پێگەیشتنی هزر و بیری تۆی بەڕێز.

بێگومان لە کاتی جێبەجێکردنی ئەم پرۆگرامەدا ڕووبەڕووی کۆمەڵێک گرفت دەبینەوە، بەڵام بە هاوکاری هەموو لایەک هەوڵدەدرێت هەموو شتێک لە بەرژەوەندی منداڵ بێت و هەرخۆی چەقی فێربوونی گۆڕانکارییەکان بێت، چونکە ئەم پرۆگرامە بە پێی پێوەرەکانی بەڵگەنامەی پرۆگرامەوە ئەنجامدراوە.

ئامادەکاران

ناوەڕۆک

بەشی یەکەم هاووڵاتیبوون (من و شارەکەم)

یەکەی یەکەم: شارەکەم ١٢

یەکەی دووەم: ناوی شارەکەم ١٦

یەکەی سێیەم: پێکهاتەی شارەکەم ٢٠

یەکەی چوارەم: پاراستنی شارەکەم ٢٤

بەشی دووەم مافەکان (ماف و ئەرکەکان)

یەکەی یەکەم: یەکسانی ٣٠

یەکەی دووەم: جیاکاری ٣٤

یەکەی سێیەم: ئازادی ڕادەربڕین ٣٨

یەکەی چوارەم: بەدیهێنانی ئامانجەکان ٤٢

بەشی سێیەم
کارامەییەکان (کارامەییە کەسییەکان)

یەکەی یەکەم: ناسینی خود ٤٨

یەکەی دووەم : ڕێزگرتن لە خود ٥٢

یەکەی سێیەم: گرنگیدان بە خود ٥٦

یەکەی چوارەم: ڕەخنە لە خۆگرتن ٦٠

بەشی چوارەم
بەهاکان (بەها مرۆڤایەتییەکان)

یەکەی یەکەم: ئاشتی ٦٦

یەکەی دووەم: لێبوردەیی ٧٠

یەکەی سێیەم: پێکەوەژیان ٧٤

یەکەی چوارەم: دەستپێشخەری ٧٨

بەشی یەکەم

١

هاوڵاتیبوون

من و شارەکەم

- یەکەی یەکەم: شارەکەم
- یەکەی دووەم: ناوی شارەکەم
- یەکەی سێیەم: پێکهاتەی شارەکەم
- یەکەی چوارەم: پاراستنی شارەکەم

ماوەی جێبەجێکردن

- ژمارەی هەفتە: ٤
- ژمارەی بەشەوانە: ٨

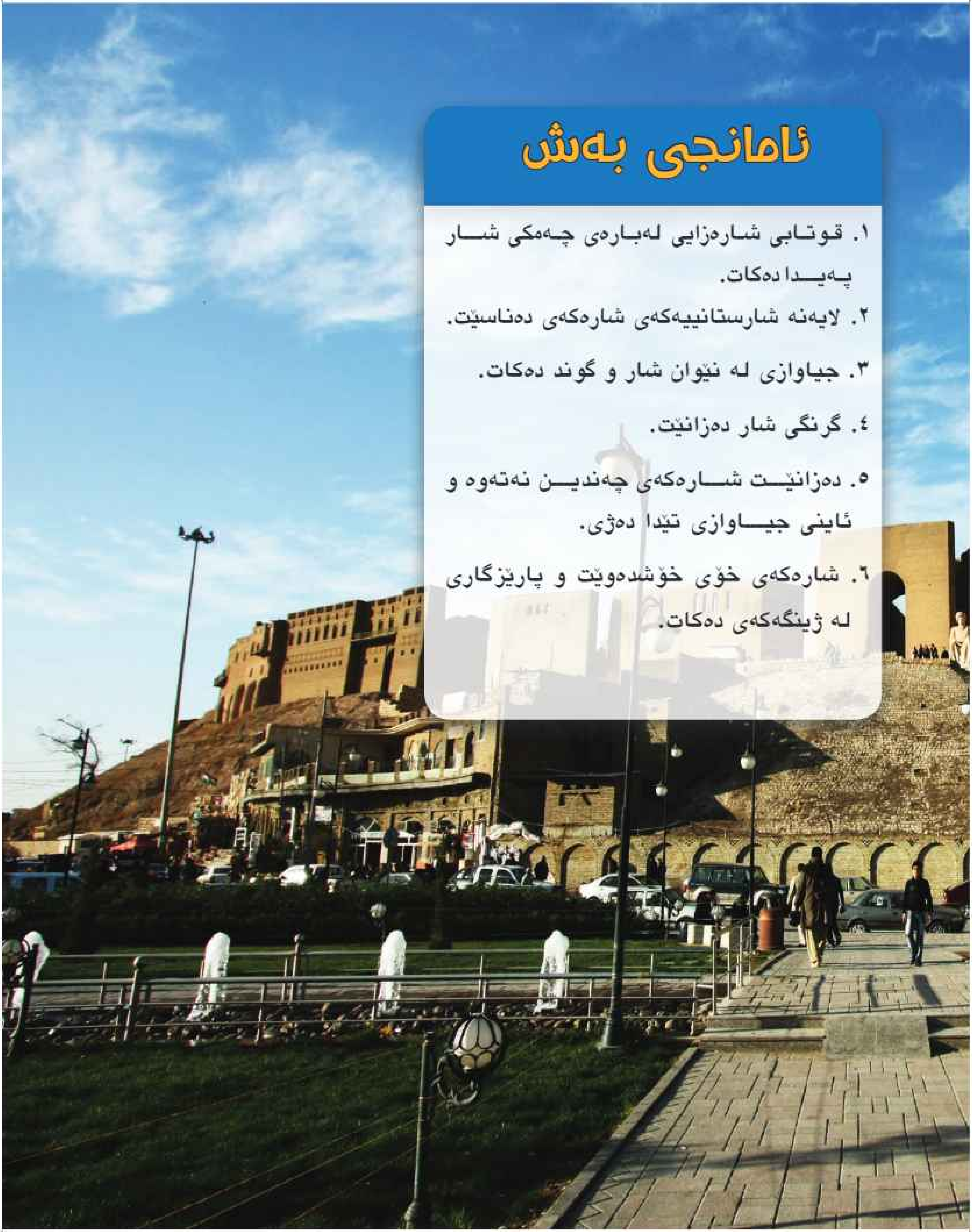

ئامانجی بەش

١. قوتابی شارەزایی لەبارەی چەمکی شار پەیدا دەکات.

٢. لایەنە شارستانییەکەی شارەکەی دەناسێت.

٣. جیاوازی لە نێوان شار و گوند دەکات.

٤. گرنگی شار دەزانێت.

٥. دەزانێت شارەکەی چەندین نەتەوە و ئاینی جیاوازی تێدا دەژی.

٦. شارەکەی خۆی خۆشدەوێت و پارێزگاری لە ژینگەکەی دەکات.

شارەکەم

بیرۆکەی سەرەکی

شار: کۆبوونەوەیەکی چڕی دانیشتوانە خەڵکەکەی بەکار و چالاکیی جۆراوجۆر وەکو (بازرگانی و پیشەسازی... هتد) و پیشەکانی وەکو(دارتاشی و ئاسنگەری...هتد) خەریکن.

ئەو بنەمایانەی کە شاری پێ جیا دەکرێتەوە لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی دیکە جیاوازە بەجۆرێک لە هەرێمی کوردستان بنەمای کارگێڕی بەکاردەهێندرێت.

چالاکیی ناو پۆل

١. قوتابی ناوی شارەکەی خۆی دەنووسێت.

٢. مامۆستا داوا لە قوتابیان دەکات ناوی گرنگترین فەرمانگەی شارەکەیان بنووسن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- پیشە

٢- شارەدێ

٣- بنەمای کارگێڕی

٤- شارۆچکە

بەهێزکردنی زانیاری

جۆرەکانی شار

١ پارێزگا

شاری گەورە لە چەندین گەڕەک پێکدێت، چەند نەتەوە و ئاینزایەکی جیاوازی تێدا دەژیت، زانکۆ و نەخۆشخانە و پارک و فرۆکەخانە و هۆتێل و سینەما و باڵاخانەی بەرزی تێدایە، شارە گەورەکان وەک پایتەختی وڵات و شاری پیشەسازی و شاری بازرگانی دەناسرێن، وەک هەولێر، سلێمانی، بەغدا، ئەستەنبوڵ، تاران، قاهیرە، نیویۆرک، لەندەن، پاریس، نیودەلهی.

٢ شارۆچکە (قضاء)

ڕێژەی دانیشتوان و ڕووبەری بچووکترە لە شار دامودەزگەی حکومەتی کەمتر لێ بەدی دەکرێ، قائیمقام کاروباری خەڵک بەڕێوە دەبات وە لەچەند شارەدێیەک پێکدێت. وەک قەزای ئامێدی لە پارێزگای دهۆک، شارۆچکە(قەزا)ی ڕانیە لە پارێزگای سلێمانی.

٣ شارەدێ (ناحية)

لە شارۆچکە بچووکترە، ڕێژەی دانیشتوانی کەمترە، خانوو و باڵاخانەی کەمتر تێدایە و لە چەند گوندێک پێکدێت، وەک شارەدێ (ناحیە)ی هەریر لە پارێزگای هەولێر، ناحیەی شوان لە پارێزگای کەرکوک.

من شارەکەی خۆم خۆشدەوێت و شانازی پێوە دەکەم

چالاکیی ناو پۆل

١. جیاوازیی لە نێوان شاری گەورە و بچووک چییە؟

٢. پێناسەی شارۆچکە بکە؟

چالاکیی ماڵەوە

هەرێمی کوردستان لەچەند شار پێکدێت ؟
بە هاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت وەڵامی ئەم پرسیارە بدەرەوە، پاشان ناوی ئەو شارانە بژمێرە کە سەردانت کردوون.

گەڕان

چۆن هاوکار دەبیت لە زیاتر بەرەو پێشچوونی شارەکەت؟ ئەم بابەتە بە هاوکاریی کەسێک لە ئەندامانی خێزانەکەت گفتوگۆ بکە، دواتر هاوکاریکردنەکەت بە چوار خاڵ بنووسە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

جیاوازیی نێوان ئەم شارانە دیاریبکە.

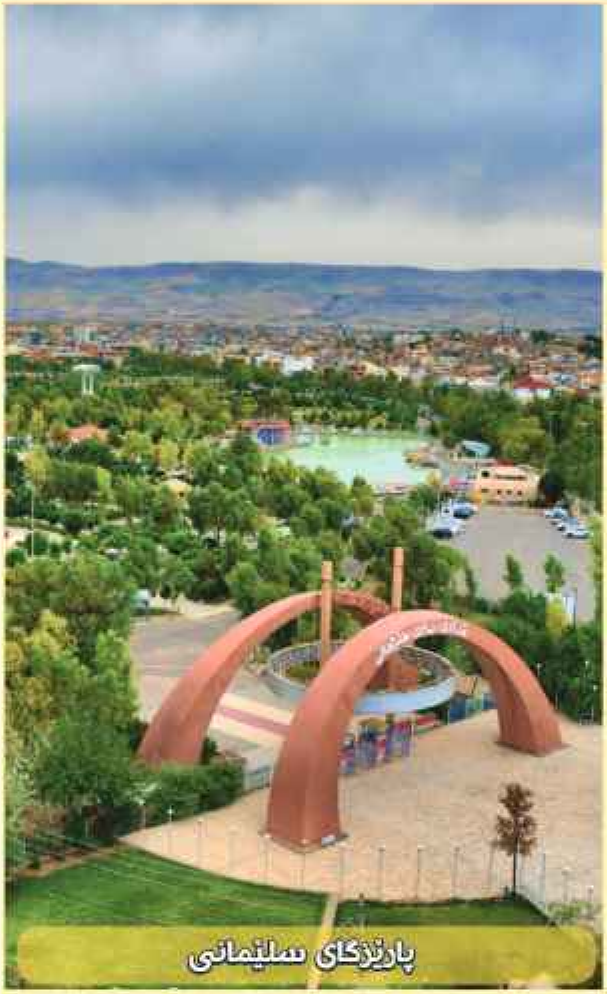

پارێزگای سلێمانی

پارێزگای هەڵەبجە

شارۆچکەی زاخۆ

پارێزگای کەرکوک

یەکەی دووەم

ناوی شارەکەم

بیرۆکەی سەرەکی

هەموومان لە شوێن و شارێکی جیاواز لە دایک بووین، ئەمەش بۆتە زێدی لەدایکبوونمان لە ناسنامەی هەر یەکێکمان ناوی ئەو شارە دەنووسرێت، کە تێیدا لەدایکبووین، بۆیە هەموو مرۆڤێک بە زێدی خۆی دەناسرێتەوە، کاتێک لێت دەپرسن تۆ خەڵکی کام وڵاتی دەڵێی خەڵکی کوردستانم، پێت دەڵێن خەڵکی کام شاری، تۆش بە شانازییەوە ناوی شارەکەی خۆت دەڵێیت، ئەمەش وا دەکات شارەکەی خۆت خۆشبوێت و پارێزگاری لێ بکەیت، یان کاتێک کەسێک دەیەوێت ئاسایشی شارەکەت بشێوێنێ یان بیەوێت هێرش بکاتە سەری، ئەو هەستەت بۆ دروست دەبێت کە پێویستە بەرگری لە شوناس و کولتووری شارەکەت بکەیت و بیپارێزیت.

چالاکیی ناو پۆل

١. ئەگەر کەسێک ویستی شارەکەت پیس بکات هەڵویستت چی دەبێت؟

٢. لەکاتی بینینی دیاردەیەکی نامۆ یان کەسێکی گوماناوی پەیوەندی بە کێ دەکەیت؟

٣. ئارامیی و سەقامگیری شار ئەرکی کێیە؟ بە هاوکاریی مامۆستای بابەت لەسەر ئەم خاڵانە گفتوگۆ بکەن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- زێد

٢- کولتوور

٣- شوناس (ناسنامە)

٤- پۆلیسی هاتوچۆ

پەیوەندی نێوان پۆلیس و هاووڵاتی

ئەرکی پۆلیسی هاتوچۆ:

بەهۆی پێشکەوتنی شارەکەم و زۆربوونی ژمارەی دانیشتوان و فراوانبوونی ڕێگاوبانەکانی، بۆ ئەوەی سیمایەکی شارستانیانە بدەین بە شارەکەمان پێویستە ڕێز لەیاساکانی هاتوچۆ بگرین، پۆلیسی هاتوچۆ ئەرکێکی نیشتیمانی لەسەرە بۆ ڕێکخستنی هاتوچۆی ناوشار سەلامەتی هاووڵاتیان دەپارێزێ، هەموومان بەجێبەجێکردنی ڕێنماییەکانی هاتوچۆ، هاوکاریی پۆلیسی هاتوچۆ دەکەین.

ئەرکی پۆلیس:

ئەرکی هەموومانە هاوکاریی پۆلیس بکەین، بۆ دڵنیابوون لە ژیانێکی ئاسوودە و خۆشگوزەران، پۆلیسی پیشەیەکی پیرۆزە چونکە شار لە مەترسییەکان دەپارێزێت، کاتێک پۆلیس دەبینم هەست بە ئارامی و دڵنیایی دەکەم چونکە ئەرکی پاراستنی شارەکەمی لەئەستۆدایە و یاسا دەچەسپێنێت.

بۆ بەرز ڕاگرتنی ناوی شارەکەم ڕێز لە یاسا دەگرم

چالاکیی ناو پۆل

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت و لەگەڵ هاوپۆلەکانت گرفتەکانی شار بە پێنج خاڵ بژمێرە.

چالاکیی ماڵەوە

چۆن دەتوانین لە ئەنجامدانی کارەکانیاندا هاوکاریی پۆلیسی هاتوچۆ و پۆلیسی شارستانی بکەین؟

بەهاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت وەڵامی ئەم پرسیارە بدەوە.

گەڕان

چۆن دەتوانین چارەسەری گرفتەکانی شار بکەین؟ ئەم بابەتە لەگەڵ کەسێک لە ئەندامانی خێزانەکەت گفتوگۆ بکە، دواتر بە چوار خاڵ بینووسە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

سەرنج دەدەم و کاری هەریەکێک لەم جۆرانەی پۆلیس دیاریی دەکەم.

پۆلیسی ئاگر کوژێنەوە

پۆلیسی هاتوچۆ

پۆلیسی ڕێککاری

پۆلیسی دارستان

یەکەی سێیەم

پێکهاتەی شارەکەم

بیرۆکەی سەرەکی

پایتەختی هەرێمی کوردستان نـــاوی (هەولێر)ە بە (ئەربیل) ناســـراوە، بە کۆنترین شاری جیهان دادەنرێ تا ئێستا ژیانی تێدا بەردەوام بێت، ژمارەی دانیشتوانی نزیکەی دوو ملیـــۆن کەس دەبێت و چەندین نەتەوە و ئاینـــزای جیاوازی وەک کورد و عەرەب و تورکمان تیایدا دەژین و ئیســـلام و کریســـتیان (کلد و ئاشـــوری) و ئێزیدی و ئەرمەنی و شـــەبەک و کاکەیی.. تێدا دەژین، شـــارێکی ئارام و ســـەقامگیرە.

چالاکیی ناو پۆل

بــە هاوکاریی مامۆســـتای بابەت گفتوگۆ لەســـەر گیانـــی پێکەوەژیـــان و هاوکاریی نێـــوان پێکهاتەی شارەکەت بکە.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- پایتەخت

٢- ئاینزا

٣- سەقامگیر

٤- یەکترقبوولکردن

بەهێزکردنی زانیاری

زۆربەی شار و شارۆچکەکانی هەرێمی کوردستان هەر لەکۆنەوە جێگەی حەوانەوە و پێکەوەژیانی نەتەوە و ئایینی جۆراوجۆر بوون و یەکێک لە خەسڵەتە دیارەکانی ئەم کۆمەڵگەیە گیانی هاوکاریی و دۆستایەتی نێوان چین و توێژ و پێکهاتەکانی بووە.

لەهەرێمی کوردستان لەکاتی جەژنی موسڵمانان، هاووڵاتیانی کریستیان سەردانیان دەکەن و پیرۆزبایییان لێ دەکەن و لەکاتی جەژنی کریستیانەکانیش بەهەمان شێوە. ئەمەش نموونەیەکی جوانی پێکەوەژیان و یەکترقبوولکردنە لە کوردستان کە شانازی پێوە دەکرێت.

به پێکەوەژیان وڵات پێشدەکەوێت

چالاكیی ناو پۆل

بە هاوكاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەوە بكەن، چەند جۆرە پێكهاتە و ئاینزا لەشارەكەت هەیە؟

چالاكییماڵەوە

لەكاتی بۆنە ئایینی و نەتەوەییەكان ئەركمان بەرامبەر بە پێكهاتە جیاوازەكان چییە؟

لەگەڵ كەسێك لە ئەندامانی خێزانەكەت ئەمە گفتوگۆ بكە بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەكانی زانیاری.

گەڕان

چۆن گیانی پێكەوەژیان لە شارەكەم بەهێز دەكەم؟ بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەكانی زانیاری یاخود بە هاوكاریی یەكێك لە ئەندامانی خێزانەكەت وەڵامی ئەمە بدەوە بە چوار خاڵ.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

سەرنجی ئەم وێنانە دەدەم و شارەزای کولتوور و جلوبەرگی بەشێک لە نەتەوەکان دەبم.

جلوبەرگی کریستیان

جلوبەرگی کوردی

جلوبەرگی عەرەبی

جلوبەرگی تورکمانی

یەکەی چوارەم

پاراستنی شارەکەم

بیرۆکەی سەرەکی

هەموومان بەرپرسیارین لە خۆشویستن و پاراستن و ڕێزگرتنی پاساو ژینگەی شارەکەمان. هۆشیاریی و کارکردن بۆ پاراستنی شارەکەمان ئەرکی هەمووانە، بەهۆی ئارامیی شارەکەمان، دەتوانین لە هەموو بوارەکانی ژیان، پێشکەوتن بەدی بێنین، شارەکەم چەندین شوێنی گەشتیاریی و شوێنەواری مێژوویی و ئایینی تێدایە.

چالاکیی ناو پۆل

(لە پاراستنی ژینگەی شارەکەم بەشدار دەبم)

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت لەسەر ئەم دەستەواژەیە گفتوگۆ بکەن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- شوێنەوار

٢-- پیسبوون

٣- شوێنی گەشتیاری

٤- هۆشیاری

بەهێزکردنی زانیاری

چەندین شوێنی گەشتیاریی و ئایینی و شوێنەواری مێژوویی لە شارەکانماندا هەیە، کە هەریەکێک لە تاکەکانی ئەم شارە شانازی بە بوونیانەوە دەکەن، لەوانە:

١- شوێنە گەشتیارییەکان:

ئەو شوێنانەن، کە خەڵک بۆ گەشت و سەیران و بەسەربردنی کاتەکانیان ڕووی تێدەکەن، لە کوردستاندا چەندین شوێنی گەشتیاریی هەن وەک (هاوینەهەواری دوکان، ئەحمەد ئاوا، سیپە، سۆلاف، بێخاڵ، سەرسەنگ، گەلی عەلی بەگ، دەربەندی ڕانیە، سەرچاوەی زەڵم ... هتد).

٢- شوێنەوارە مێژووییەکان:

ئەو شوێنانەن کە چەندەها ساڵە لە شارستانییەتە کۆنەکان بۆمان ماونەتەوە، لە کوردستان چەندین شوێنەواری کۆن هەن وەک(قەڵای شێروانە، ئەشکەوتی قزقاپان، ئەشکەوتی شانەدەر، قەڵای هەولێر، قەڵای کەرکوک، ئەشکەوتی ئانیشکێ،مەزاری شێخ وسو ڕەحمان (ڕەبەن بۆیا)، منارەی چۆلی (منارەی موزەفەرییە)، پردی دەلال ... هتد).

پاراستنی شوێنەوارەکان ئەرکێکی نیشتمانییە

چالاکیی ناو پۆل

ڕۆڵی هەریەک لە حکومەت و هاووڵاتیان لە پاکڕاگرتنی شار چییە؟

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم بابەتە بکەن.

چالاکیی ماڵەوە

بە هاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت شوێنەوارە گەشتیاریی و مێژووییەکانی شارەکەت بژمێرە.

گەڕان

چۆن پارێزگاری لەپاکوخاوێنی شوێنە گەشتیارییەکان دەکەین؟ ئەمە لەگەڵ یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت گفتوگۆ بکە، دواتر بە چوار خاڵ بینووسە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

لەم وێنانەوە چی فێردەبم؟

بەشی دووەم ٢

مافەکان

ماف و ئەرکەکان

یەکەی یەکەم	یەکسانی
یەکەی دووەم	جیاکاری
یەکەی سێیەم	ئازادی ڕادەربڕین
یەکەی چوارەم	بەدیهێنانی ئامانجەکان

ماوەی جێبەجێکردن

- ژمارەی هەفتە ٤
- ژمارەی بەشەوانە ٨

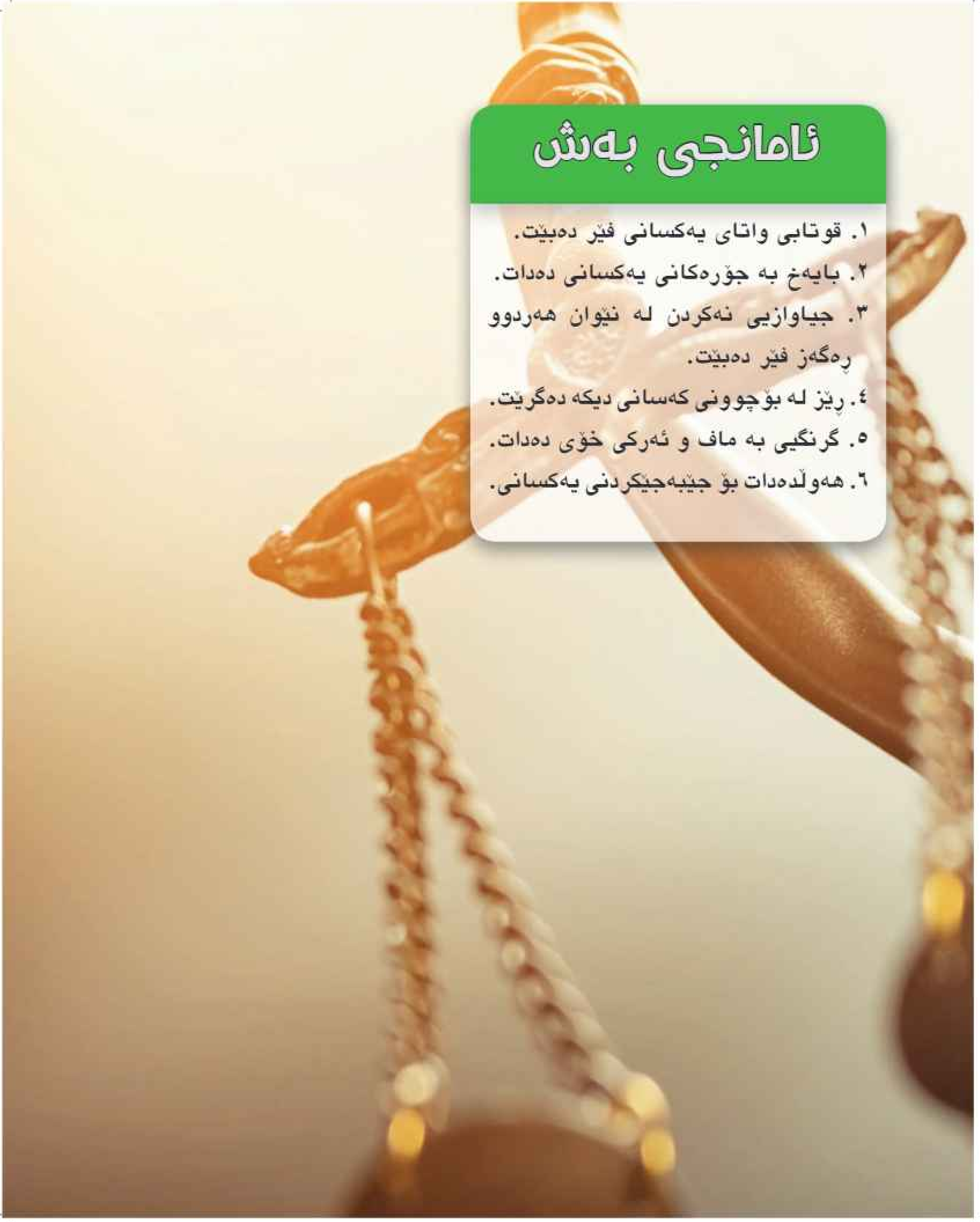

ئامانجی بەش

١. قوتابی واتای یەکسانی فێر دەبێت.
٢. بایەخ بە جۆرەکانی یەکسانی دەدات.
٣. جیاوازیی نەکردن لە نێوان هەردوو ڕەگەز فێر دەبێت.
٤. ڕێز لە بۆچوونی کەسانی دیکە دەگرێت.
٥. گرنگیی بە ماف و ئەرکی خۆی دەدات.
٦. هەوڵدەدات بۆ جێبەجێکردنی یەکسانی.

یەکسانی

بیرۆکەی سەرەکی

مامۆستای بابەت لە قوتابییان دەپرسێت: کێ دەزانێ مانای یەکسانی چییە؟ هەرقوتابییەک بە جۆرێک باسی یەکسانیان دەکرد.

یەکەم گوتی: یەکسانی بەهایەکی مرۆڤایەتییە.

دووەم گوتی: یەکسانی مانای ئەوەیە هەموو کەسێک لەبەردەم یاسادا وەکو یەکە.

سێیەم گوتی: هەموو کەسێک لە ئەرک و ماف یەکسانن.

مامۆستا گوتی: هەمووتان ڕاست دەکەن، ئازادن لە بیروڕاتان، یەکسانی بەشێکە لە دادپەروەری، مرۆڤەکان بە یەکسانی لەدایکبوون بۆئەوەی لە ئەرک، ماف، دەرفەتی ژیان، خوێندن، کارکردن و هەڵبژاردنی تایبەتمەندی ژیانیان یەکسان بن، ئەم یەکسانییە بە یاسا دەپارێزین.

چالاکیی ناو پۆل

باوکێک سێ منداڵی هەیە، یەکێکیان پۆلی دوازدەیەمی ئامادەییە، یەکێکیان پۆلی حەوتەمی بنەڕەتییە، یەکێکیان پۆلی یەکەمی بنەڕەتییە. هەریەکە و پێنج هەزار دیناریان پێ دەدات بۆ خەرجی ڕۆژانەیان. ئایا ئەو باوکە کەسێکی دادپەروەرە، یان یەکسانی جێبەجێ دەکات؟ ئەم بابەتە بە هاوکاریی مامۆستای بابەت، گفتوگۆ بکەن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- یەکسانی
٢- ئازادی
٣- دادپەوەری
٤- دەرفەتی کارکردن

بەهێزکردنی زانیاری

هەموومان لە ئەرک و مافەکان یەکسانین، یەکسانی لە ڕەگەز، ئایین و نەتەوە هێمای شارستانییەت و پێشکەوتنی گەلانە، من لەگەڵ هاوڕێکەم جیاوازم بەڵام لە ژیان و پێداویستیەکان یەکسانین. بە یەکسانی بەختەوەر دەژین.

دادپەروەری بەبێ یەکسانی نابێت، یەکسانیش بەبێ ئازادی بەدی نایەت

چالاکیی ناو پۆل

هەموو تاکەکانی کۆمەڵگە،
لە مافەکانی ژیان یەکسانن.

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم دەستەواژەیە بکەن.

چالاکیی ماڵەوە

جیاوازیی نێوان یەکسانیی و دادپەروەری چییە؟
بە هاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت وەڵامی ئەم پرسیارە بدەرەوە.

گەڕان

بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری یاخود بە هاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەم ، نموونەیەکی یەکسانیی لەنێوان تاکەکانی کۆمەڵگە لە وڵاتەکەم باس دەکەم.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

یەکسانیی لە دادپەروەری جیا دەکەینەوە.

یەکسانیی لە خوێندن

یەکسانیی کوڕ و کچ لە یاریکردن

یەکسانیی لە یاریکردن بۆ هەمووان

بەچاوی یەکسانیی سەیری هەموو هاوڕێکانم دەکەم

یەکەی دووەم

جیاکاری

بیرۆکەی سەرەکی

جیاکاریی واتە (جیاوازیکردن لەنێوان مرۆڤەکان)، چ لە ڕووی ڕەگەز، یان نەتەوە و ئایین، یان زمان و ڕەنگ و تەمەنەوە، زۆرجار منداڵان بەهۆی جیاوازیی جینایەتی و ئایینی جیاواز و توانای جەستەیی ڕووبەڕووی جیاکاری دەبنەوە، هەرچەندە منداڵ بە ئاسانی ناتوانێت سکاڵا لە دادگا تۆمار بکات، بۆیە نەتەوە یەکگرتووەکان لە جاڕنامەی مافەکانی منداڵان مادەی تایبەتی بۆ منداڵان داناوە بۆ ئەوەی بەرگری لە مافەکانیان بکەن .

چالاکیی ناو پۆل

جیاکاری چییە؟ بۆچی مرۆڤەکان جیاوازی لەنێوان تاکەکان دەکەن؟

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم بابەتە بکە.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- جیاکاری

٢- جینایەتی

٣- ماف

٤- سکاڵا

بەهێزکردنی زانیاری

وڵاتـــان ڕێوشـــوێنی گونجـــاو دەگرنە بـــەر بۆ ئـــەوەی پشـــتگیریی منداڵان بکـــەن و لە هەمـــوو جۆرە جیاکـــارییـــــەک بیانپـــارێزن.

جیاوازیکردن لەنێوان مرۆڤەکاندا جۆرێکە لە پێشێلکردنی مافەکان

چالاکیی ناو پۆل

١. چــۆن حکـومــــەت دەتوانێــت بەرگری لە مــافــەکانی منداڵ بکــات؟

٢. چ کارێکی دایک و بــاوک بە جیاکاریی دەژمێردرێــت؟

بــە هاوکاریــی مامۆســتای بابــەت قوتابیــان دەکرێــن بــە دوو گــروپ بــۆ ئــەوەی گفتوگــۆ لەســەر ئــەم بــابــەتە بکــەن.

چالاکیی ماڵەوە

جیاکاریی کۆمەڵایەتی چییە؟

بە هاوکاریــی یەکێک لــە ئەندامانــی خێزانەکەم وەڵامی ئەم پرسیارە دەدەمەوە.

گەڕان

چـۆن مافەکانـی منـداڵ لەلایـەن حکومەتـەوە دەپارێزرێـت؟ بـە سـوود وەرگرتـن لـە سـەرچاوەکانی زانیـاری یاخـود بـە هاوکاریـی یەکێـک لـە ئەندامانـی خێزانەکـەت وەڵامـی ئەمـە بـدەوە بـە چـوار خـاڵ.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

تێبینی ئەم وێنانە بکە چی دەگەیەنن؟

توندوتیژی خێزانی

جیاوازیی کۆمەڵایەتی

نا بۆ توندوتیژی دژی منداڵ

جیاوازیی لە ڕەنگ

یەکەی سێیەم

ئازادیی ڕادەربڕین

بیرۆکەی سەرەکی

ئازادیی ڕادەربڕین، بە یەکێک لە ئازادییە بنەڕەتییەکانی ژیانی مرۆڤ دادەنرێت. هەموو ڕێکەوتننە نێودەوڵەتی و هەرێمییەکان لە جیهاندا بایەخ بەم مافە دەدەن، هەرچەندە ئازادیی ڕادەربڕین بە ئازادییەکی ڕەها دانانرێت، هەندێ کۆت و بەندی لەسەر دانراوە.

ئازادیی ڕادەربڕین بریتییە لە ڕێگەدان بە مرۆڤ گوزارشت لە بیروبۆچوونی تایبەتی خۆی بکات، ئەوەی لە هزریدایە لە ڕێگەی قسەکردن، نووسین و شێوازە جیاوازەکانی دیکە دەریببڕێت بێ ئەوەی مافی کەسانی تر پێشێل بکات. هەموو مرۆڤێک مافی ڕادەربڕینی هەیە.

چالاکیی ناو پۆل

١. ئازادیی ڕادەربڕین چییە؟

٢. منداڵ لەچ کاتێک دەتوانێت ڕای خۆی دەرببڕێت؟

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم دوو خاڵە بکەن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- بیروڕا

٢-کۆت و بەند

٣- ئازادیی ڕەها

٤- گوزارشتکردن

بەهێزکردنی زانیاری

ڕادەربڕین چەند بنەمایەکی هەیە:

١. ئازادیی تاک لەدەربڕینی بیروڕای تایبەتی خۆی بەبێ ئەوەی کەسێک دەست بخاتە ناو بیروبۆچونەکانی.

٢. ئازادیی وەرگرتنی هەواڵ و بیرۆکەی جۆراو جۆر کە بەشێوەیەکی ڕوون پێیی بدرێت، جا بەشێوەی نامەی نوسراو، یا بیستراو، یان بینراو یاخود ئەلیکترۆنی.

٣. وەرگرتنی هەواڵی جیهانی و ڕادەربڕین بەبێ ئەوەی بە سنوورێکی جوگرافییەوە بەسترابێتەوە.

ئازادی ڕادەربڕین یەکێکە لە سەرەکیترین مافەکانی مرۆڤ

چالاکیی ناو پۆل

ڕۆڵی ڕاگەیاندن و میدیا چییە لە هۆشیاری کۆمەڵایەتی؟

لەگەڵ هاوپۆلەکانت و بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆی ئەم بابەتە بکە.

چالاکیی ماڵەوە

چۆن سوود لە ئینتەرنێت وەربگرین؟

بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری و بەهاوکاریی کەسێک لە ئەندامانی خێزانەکەت ئەم بابەتە ڕوون بکەوە و نموونەیەکی بۆ بهێنەوە.

گەڕان

زۆربەی بەڵگەنامە نێودەوڵەتییەکان باسی گرنگی ئازادی ڕۆژنامەگەری دەکەن، ئازادی ڕۆژنامەگەری و میدیا بە گرنگترین جۆری ئازادی ڕادەربڕین دادەنرێت. بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری، بە چوار دێڕ ئەم بابەتە بنووسە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

ئەم وێنانە چی دەگەیەنن؟

ئازادیی ڕەها

گوزارشتکردن

ئاسۆیەکی گەش

کۆت و بەند

یەکەی چوارەم

بەدیهێنانی ئامانجەکان

بیرۆکەی سەرەکی

هەر یەکێک لە ئێمە هیواو ئامانجێکی تایبەت بەخۆی هەیە، جا ئەو هیوایەی گەورە بێت یان سادەبێت، بوونی هیواو ئامانجێک بۆ ژیانی ئێمە گرنگییەکی زۆری هەیە. بەدیهێنانی ئامانج پەیوەندییەکی بە هێزی بە گەیشتن بە باری سەقامگیری دەروونی، کۆمەڵایەتی، خێزانی و خۆشگوزەرانییەوە هەیە، هەرکاتی لە بەدەستهێنانی ئامانجە تایبەتییەکانت سەرکەوتوو بوویت ئەوا هۆکاری زیادبوونی متمانەبەخۆبوون لەناختدا زیاتر دەبێت، کرداری هەوڵدان بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانت دەبێتە هۆی پێشکەوتن و گەشەکردنی توانای تاک بەرەو باشتر. گەر خەونەکانت بۆ دەوڵەمەندبوون، بوون هونەرمەندێکی بەناوبانگ، یا وەرزشوانێکی ناودار لە ئاستی کوردستان وجیهان، یان هەر هیوایەکی دیکەت بێت، هیچ شتێک دوا مەخە، هیواکانت لەبیرمەکە، ئامانجەکەت دیاریی بکە.

چالاکیی ناو پۆل

١. دەبێت چی بکەین بۆ ئەوەی بگەینە ئەو ئامانجەی لە خەیاڵماندایە؟

٢. چ ئاواتێکت بۆ دوارۆژ هەیە؟ بەهاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم بابەتە بکە.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- پلان

٢- سەرکەوتن

٣- ئامانج

٤- بەدیهێنان

بەهێزکردنی زانیاری

هەنگاوەکانی گەیشتن بە ئامانج چین؟

- بڕیار بدە چیت دەوێ؟ دەتەوێ خۆشبەخت بی، یان کەسێکی بەناوبانگ و دەوڵەمەند
- ئەو وشانەی لە خەیاڵتە هەوڵبدە لێی تێبگەی، بۆ نموونە بەناوبانگ، یاریزان، هونەرمەند، مامۆستا.
- لەخۆت بپرسە بۆچی دەتەوێ ببی بەو شتەی هەڵتبژاردووە؟ بۆ شتێکی دیکەت هەڵنەبژاردووە؟
- بیربکەوە ئاخۆ ئەو ئامانجە ڕاستییە یان زەحمەت و خەیاڵییە. ئەوکات کاری لەسەر بکە گەر زەحمەت و ئەستەم بوو ئەوا بیگۆڕە بە ئامانجێکی دیکە.

چۆن دەتوانین لە بەدیهێنانی ئامانجەکانمان سەرکەوتوو بین؟

بڕوابەخۆبوون کلیلی سەرکەوتنە

چالاكیی ناو پۆل

پێویستە مرۆڤ لە ئەنجامدانی هەر كارێک پشت بەكێ ببەستێت؟

بە هاوكاریی مامۆستای بابەت لەگەڵ هاوپۆلەكانت وەڵامی ئەم پرسیارە بدەرەوە.

چالاكیی ماڵەوە

چۆن پلان بۆ كاتەكانت دادەنێیت؟

بە هاوكاریی كەسێک لە ئەندامانی خێزانەكەت پلانێک بۆ كاتەكانت دابنێ و پاشان لەگەڵ هاوپۆلەكانت گفتوگۆی لەسەر بكەن.

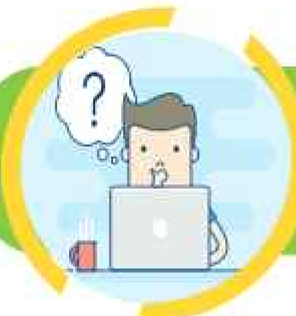

گەڕان

پێویستە هەموو مرۆڤێک پلانێكی دیاریكراوی هەبێت بۆ ئەوەی لە ژیان سەركەوتووبێ و بگات بە ئامانجەكانی. بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەكانی زانیاری، بە چوار دێڕ لەسەر ئەم بابەتە بنووسە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

ئەم وێنانە چی دەگەیەنن؟

دەبم بە پزیشک

دەبم بە یاریزان

دەبم بە مامۆستا

دەبم بە پۆلیس

بەشی سێیەم

٣

کارامەییەکان

کارامەییە کەسییەکان

یەکەی یەکەم	ناسینی خود
یەکەی دووەم	ڕێزگرتنی خود
یەکەی سێیەم	گرنگییدان بەخود
یەکەی چوارەم	ڕەخنە لەخۆگرتن

ماوەی جێبەجێکردن

ژمارەی هەفتە ٤

ژمارەی بەشەوانە ٨

ئامانجی بەش

١. قوتابی لە واتای خودناسی تێدەگات.

٢. ڕێگەکانی خودناسی دەناسێت.

٣. ڕێز لەخودی خۆی دەگرێت.

٤. فێری هەڵسەنگاندنی خود دەبێت.

٥. مەرجەکانی ڕەخنە لە خۆگرتن دەزانێت.

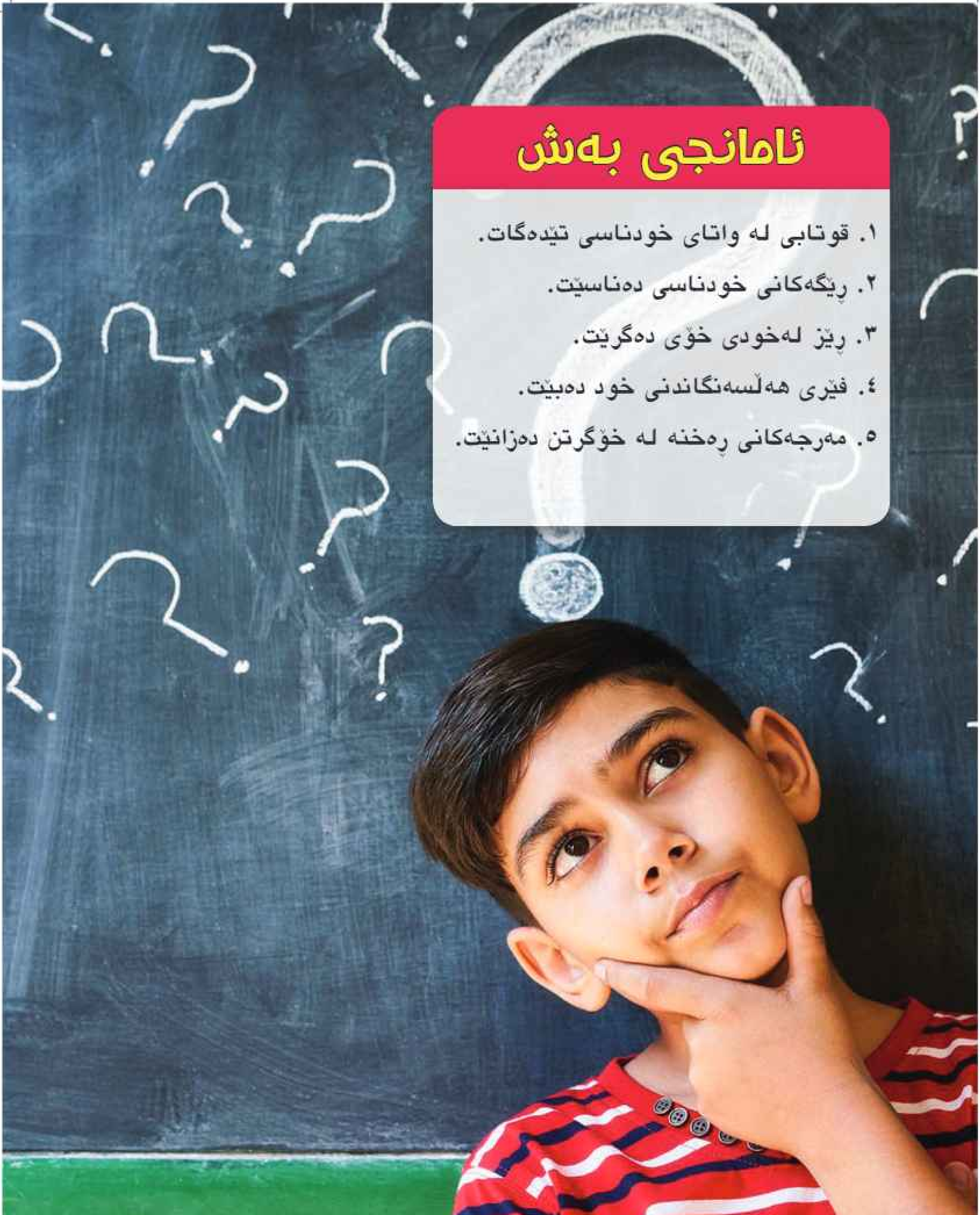

یەکەی یەکەم

ناسینی خود

بیرۆکەی سەرەکی

خودناسی بریتییە لە ناسینی کەسێک بۆ خودی خۆی، بیروباوەڕەکانی، کارامەییەکانی، هەموو پێکهاتەی کەسایەتی و عەقڵ و جەستەی خۆی، خودناسی واتا پێویستە کار لەسەر خۆمان بکەین و کارکردن لەسەر خود بەشێکە لە خودناسی. بۆ زاڵ بوون بەسەر کەموکوڕیەکان و دەرخستنی تواناو بەهرە شاراوەکان پێویستیمان بە خودناسی هەیە بۆ گەشەپێدانی پەیوەندیە کۆمەڵایەتییەکان و توانای داهێنان لە بوارە جیاوازەکاندا. هەموومان دەبێت هەڵسەنگاندن بۆ کاری ڕۆژانەی خۆمان بکەین خاڵە بەهێز و لاوازەکان دەستنیشان بکەین، ئەمەش بنەمای سەرەکی متمانە بەخۆبوونە.

چالاکیی ناو پۆل

باوەڕ بەخۆبوون چەند کاریگەری لەسەر خودناسی هەیە؟ لەگەڵ هاوپۆلەکانت، بە یارمەتی مامۆستای بابەت، گفتوگۆ لەسەر ئەم بابەتە بکەن.

لەو چەمکەی فێری دەبم

١- خود
٢- متمانە
٣- ئیرادە (ویست)
٤- هۆشمەندی

مەرجەکانی خودناسین

١ تواناکانم دەزانم

دەزانم توانام چەندە، دەبێت کارێک ئەنجام بدەین لەگەڵ توناکانمان بگونجێت.

٢ کەموکوڕی خۆم دیاری دەکەم

من کەم و کوڕییەکانی خۆم دیاری دەکەم، وەکو پابەند نەبوون بەکات و جێبەجێ نەکردنی ئەرکەکانم، بۆیە پێویستە دان بە کەموکوڕی خۆمان دابنێین و راستگۆیانە لەگەڵ خودی خۆمان بدوێین. بۆ ئەوەی سەرکەوتوو بین دەبێ خاڵە لاوازەکانی خۆمان دیاریی بکەین و هەوڵبدەین بۆ گۆڕینیان بە خاڵی بەهێز

٣ لایەنە باشەکانی خۆم دەزانم

پێویستە هەموو تاکێک خاڵی بەهێزی خۆی بزانێت و زیاتر گرنگیی پێبدات و باشتری بکات.

٤ پشت بەخۆم دەبەستم

پشت بەخۆمان ببەستین و متمانەی تەواومان بە تواناو هێزی خۆمان هەبێت، هەرگیز بەرامبەر کارە قورسەکان نەترسین و بەرگەی ناخۆشییەکان بگرین.

من بیر دەکەمەوە کەواتە من هەم

چالاكیی ناو پۆل

١- ئەو ڕەفتارە نەرێنییەی کە خۆت بە دڵت نییە بینووسە بۆ ئەوەی بیگۆڕیت.

٢- چۆن هێزی متمانە بەخۆبوون بەدەست دێنین؟

لەگەڵ هاوپۆلەکانت بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم دوو خاڵە بکەن.

چالاكیی ماڵەوە

مرۆڤ تا خۆی خۆش نەوێت کەسانی دیکەشی خۆشناوێت

بەهاوکاریی کەسێک لە ئەندامانی خێزانەکەت، بەسوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری مانای ئەم دەستەواژەیەی سەرەوە ڕوون بکەرەوە.

گەڕان

چۆن ڕەفتارە خراپەکانی خۆمان ڕاست دەکەینەوە ؟ بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری یاخود بە هاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت بەچوار خاڵ بیژمێرە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

چی لەم وێنانە فێردەبم.

تێڕامان

بیرکردنەوە

متمانە بەخۆبوون

ڕەخنە

یەکەی دووەم

ڕێزگرتن لە خود

بیرۆکەی سەرەکی

ڕێزگرتن یەکێکە لە ڕەفتارە جوانەکانی مرۆڤ، چ بۆ خودی خۆت، چ بۆ کەسانی بەرامبەر، هەموو مرۆڤێک جێگەی ڕێز و گەورەییە، پێویستە ڕێز لەهەموو کەسێک بگرین، گەورە بێت یان بچووک، لە نەتەوەیەکی دیکە یا ئاینێکی جیاوازیش بێت، کەواتە ڕێزگرتن لە خود سەیرکردنی خۆتە تا چەند بەرزو خۆشەویستی لای کەسانی دیکە.

مرۆڤ پێویستە بەهای خۆی بزانێت و بەنەرێنی سەیری کەسایەتی خۆی نەکات، ویستێکی بەهێزی هەبێت، بۆ ئەوەی کەسایەتی خۆی بسەلمێنێت، چونکە مرۆڤ تا بەهای خۆی نەزانێت، کە مرۆڤێکە خاوەنی توانا و بەهرەیەکی گەورەیە، ناتوانی ئەرک و بەهرەکانی خۆی بخاتە ڕوو.

چالاکیی ناو پۆل

بە چ شێوەیەک ڕێز لەخۆت دەگریت؟

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت لەبارەی ئەم بابەتەوە بدوێ.

لەو چەمکەی فێری دەبم

١- بەها
٢- کەسایەتی
٣- توانا
٤- خۆسەلماندن

بەهێزکردنی زانیاری

چەند ڕێگەیەک بۆ ئەوەی هەست بە ڕێزی کەسایەتی خۆت بکەیت:

١. متمانەت بە خۆت هەبێت، خۆت بەکەس بەراوورد مەکە.

٢. بەهێزیی کەسایەتیت لە بەهێزیی بیرکردنەوەی باشەوەیە، هەرگیز بەنەرێنی سەیری خۆت مەکە.

٣. هەمیشە هەوڵبدە لایەنە باشەکانی کەسایەتیت بۆ کەسانی دیکە دەربخەیت.

٤. واز لە هەڵسوکەوت و ڕەفتارە خراپەکانت بێنە، هەندێ هەڵسوکەوت و ڕەفتار هەیە خۆتی لێ بەدوور بگرە، هەمیشە شانازیی بە خۆتەوە بکە کە هەیت، دڵخۆش بە، هەوڵدە، بەردەوام بە.

ڕێزگرتن لە خەڵک مانای ڕێزگرتنە لە خود

چالاکیی ناو پۆل

لەکاتی پێویست بیر لە یارمەتیدانی کەسانی دیکە بکەوە.

ئەمە لەگەڵ هاوپۆلەکانت، بە هاوکاریی مامۆستای بابەت، گفتوگۆ بکە.

چالاکیی ماڵەوە

هەموو مرۆڤێک شایەنی ڕێزگرتنە.

ئەم دەستەواژەیە لەگەڵ یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت گفتوگۆ بکە، دواتر چوار دێڕ لەسەر ئەم دەستەواژەیە بنووسە.

گەڕان

(ڕێزی خەڵک بگرە ، ڕێزی خەڵک وەرگرە) بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری، یاخود بە هاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت ئەم دەستەواژەیە لێک بدەوە. دواتر بە چوار دێڕ لەسەر ئەم بابەتە بنووسە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

چۆن ئەم وێنانە لێک دەدەیتەوە؟

کاری خۆبەخشی

یارمەتیدان

ڕێزگرتنی لایەنی بەرامبەر

یارمەتیدانی کەسانی خاوەن پێداویستی تایبەت

یەکەی سێیەم

گرنگیدان بە خود

بیرۆکەی سەرەکی

خود واتە بیرکردنەوە لەخۆمان، بۆ نموونە من قوتابییەکی دە ساڵانم، لە پۆلی چوارەمی بنەڕەتی دەخوێنم، شەرم ناکەم، ڕێز لە هەموو کەسێک دەگرم، لە بابەتی زانست زیرەکم، حەزم لە وێنەکێشانە، بەردەوام لەگەڵ هاوپۆلەکانم ڕووخۆش و میهرەبان دەبم، من دەمەوێت هاوکاریی هاوڕێکانم بکەم و دۆستی قوتابخانە بین و ڕێز لە بۆچوونەکانی یەکتر بگرین.

چالاکیی ناو پۆل

١. چۆن دەتوانین گرنگیی بە خۆمان بدەین؟

٢. هاوڕێکەت حەز و ئارەزووی لەتۆ جیاوازە چۆن ڕێز لە جیاوازیەکانی دەگریت؟

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم خاڵانە بکە.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- شەرم
٢- کەسایەتی
٣- ئارەزوو
٤- میهرەبان

بەهێزکردنی زانیاری

گرنگیدان بە خود پشت بە سێ هۆکار دەبەستێت

کاریگەری کەسایەتی

واتە تێگەیشتن بەو توانایەی هەمانە لە ڕووبەڕووبوونەوەی ئەو شتانەی بەسەرمان دێ و بەرپرسیارێتی لە چارەسەرکردنی گرفتەکان.

هەستکردن بە ئینتیما و پەسەندکردن

واتە تا چ ئاستێک ئینتمامان بۆ کۆمەڵگە و دەوروبەر هەیە تا چەند ڕێزمان لێدەگیرێت و چەند خۆمان خۆش دەوێت و کەسایەتی خۆمان لا پەسەندە.

هەستکردن بە لێهاتوویی و خاوەندارییەتی

تا چ ڕادەیەک باوەڕمان هەیە لەبوارێکی تایبەتدا خاوەنی توانایەکی دیاریکراوین و دەتوانین هەڵسەنگاندن بۆ تواناکانمان بکەین، دەبێتە هۆکاری متمانە بەخۆبوونی زیاتر. ئەمەش هاندەری بڕیاردانە.

متمانە بەخۆبوون مایەی سەرکەوتنی مرۆڤە

چالاکیی ناو پۆل

١. چۆن دەتوانیت کەسێکی سەرکەوتوو بیت؟

٢. ترس و شەرم چ کاریگەریان لەسەر سەرکەوتن هەیە؟

لەگەڵ هاوپۆلەکانت بە هاوکاریی مامۆستای بابەت ئەم دوو خاڵە گفتوگۆ بکەن، .

چالاکیی ماڵەوە

چۆن دەتوانین ببینە کەسایەتییەکی کۆمەڵایەتی؟

ئەمە لەگەڵ کەسێک لە ئەندامانی خێزانەکەت بە چوار دێڕ باسبکە.

گەڕان

چۆن متمانەی چواردەورەکەم بەدەست بهێنم ؟ بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری، یاخود بەهاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت بە چوار خاڵ لەسەر ئەم بابەتە بنووسە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

ئەم وێنانە چی دەگەیەنێت؟

بەدیهێنانی ئارەزوو

بایەخ بەخۆدان

شەرمکردن

کەسایەتی بەهێز

یەکەی چوارەم

ڕەخنە لەخۆگرتن

بیرۆکەی سەرەکی

هەردی دوای ئەوەی زانکۆی تەواو کردو لە هەمان قوتابخانەی گوندەکەی وەک مامۆستا ناوی دەرچوو، کاتێ ئەم هەواڵەی بیست زۆر دڵخۆش بوو، ڕۆژی دواتر جانتایەکی پێداویستییەکانی ئامادەکرد و ڕووی لە گوندەکەی خۆیان کرد بۆ ئەوەی کاری مامۆستایەتی بکات و لەوێ وانە بڵێتەوە. لە ڕێگە هەموو ئەو ڕۆژانەی منداڵیی خۆی بەبیر هاتەوە، کە لە قوتابخانە و دەشت و دەر و ناو باخ و بێستان بەڕێکردبوو، بیری هاتەوە کاتێ لە پۆلی چوارەمی بنەڕەتی بوو، منداڵێکی بزێو بوو، هەر خەریکی یاریکردن بوو، گوێی بە ئامۆژگاری مامۆستا و خێزانەکەی نەدەدا و زۆر گرنگی بە خوێندن نەدەدا. تا کۆتایی ساڵ لە زۆربەی وانەکان کەوت، کاتێ گەڕایەوە ماڵەوە دایکی و باوکی زۆر ئامۆژگاریان کردبوو، ئەویش تا بەیانی گریابوو، ساڵێکی تەمەنی لەدەست چوو، بۆیە پەیمانی بە دایک و باوکیدا لە ساڵی داهاتوو گرنگیی بە وانەکان بدات و کاتی یاریکردن دیاریی بکات، ئیتر لەو ڕۆژەوە دەستی بە خوێندن کرد و بەردەوام بوو تا ئامادەیی تەواو کرد و ناوی لە کۆلێژ دەرچوو. ئێستاش بۆتە مامۆستای گوندەکەی خۆی تا منداڵانی گوندەکەی فێری پەروەردە و خوێندن بکات و لە داهاتوو ببن بە کەسانێکی سەرکەوتوو.

چالاکیی ناو پۆل

١. ئەو چیرۆکەی سەرەوە چیمان فێر دەکات؟
٢. هەردی کەی بڕیاریدا بخوێنێ؟
٣. بۆچی پێویستە کاتی خۆمان دابەش بکەین؟

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم خاڵانە بکەن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- بزێو
٢- دابەشکردنی کات
٣- پەیمان
٤- بڕیار

بەهێزکردنی زانیاری

ڕەخنــە لەخۆگرتــن بریتییە لەوەی مــرۆڤ پێداچوونــەوە بۆ کارە بــاش و خراپەکانی خــۆی بکات، بزانێــت چــۆن لەکاتــی ئەنجامدانی هــەر کار و ڕەفتارێــک، خۆی هەڵدەســەنگێنێت.

مــرۆڤ کاتــی ڕەخنــە لــە کارەکانــی خــۆی دەگرێــت، ئەمــە دەبێتــە گەشــەکردن و بەرەوپێشــچوونی کەســایەتی خــۆی ئەویــش لــە ڕێگــەی دانانــی پلانێــک، کــە بــە ئــارەزوو و ئیــرادەی خــۆی بــۆ بەدەســتهێنانی ئامانجێکــی دیاریکــراو، ئەمــەش دەبێتــە هــۆی گۆڕانــی بــەردەوام بــەرەو باشــتر و کاری نوێتــر.

ڕەخنەی دروست کەسایەتییەکی سەرکەوتوو بونیات دەنێت

چالاکیی ناو پۆل

١. کاتــێ هاوڕێیەکــت ڕەخنــەت لێــی دەگرێت تۆ چی دەکەیت؟

٢. ڕەخنەگرتن دەبێتە هۆی سەرکەوتن یان تێکشکان؟

لەگەڵ هاوپۆلەکانت بە هاوکاریی، مامۆســتای بابەت، گفتوگۆ لەسەر ئەم دوو خاڵە بکەن.

چالاکیی ماڵەوە

سوودەکانی ڕەخنە لەخۆگرتن چییە؟

بە ســوود وەرگرتن لــە ســەرچاوەکانی زانیاری یاخــود بــە هاوکاریــی کەســێک لــە ئەندامانــی خێزانەکەت سوودەکانی ڕەخنە لەخۆگرتن بە چوار خاڵ بژمێرە.

گەڕان

ڕەخنــە لەخۆگرتــن کردارێکــە بــۆ دیاریکردنــی لایەنــە ئەرێنیــی و نەرێنییەکانــی ژیانــی ڕۆژانــە. بە ســوود وەرگرتــن لە ســەرچاوەکانی زانیــاری هەنگاوەکانــی ڕەخنــە لەخۆگرتــن بــە چــوار خاڵ بنووســە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

ئەم وێنانە مانای چی دەگەیەنن؟

گرنگیی کات

خۆبەزلزانی

خەمۆکی

کەسایەتی بەهێز

بەشی چوارەم

٤

بەهاکان

بەها مرۆڤایەتییەکان

یەکەی یەکەم	ئاشتی
یەکەی دووەم	لێبوردەیی
یەکەی سێیەم	پێکەوەژیان
یەکەی چوارەم	دەستپێشخەری

ماوەی جێبەجێکردن

ژمارەی هەفتە ٤

ژمارەی بەشەوانە ٨

ئامانجی بەش

١. گەشەپێدانی چەمکی ئاشتی لای قوتابی.
٢. قوتابی فێری ڕێزگرتن لە پێکەوەژیان دەبێت.
٣. بەهێزکردنی هەستی پێکەوە ژیان
٤. داننان بە مافەکانی کەسانی دیکە لە پیادەکردنی ماف و ئازادییەکان.
٥. بڵاوکردنەوەی بیرۆکە و ئەو چەمکانەی یارمەتیدەرن لە قبووڵکردنی جیاوازییەکاندا.

یەکەی یەکەم

ئاشتی

بیرۆکەی سەرەکی

چەمکی ئاشتی بە پێچەوانەی چەمکی جەنگ و توندوتیژی و ناکۆکی، بەکاردێت، ئاشتی تەنیا بە مانای دۆخێکی ئارام و هێمن و دوور لە شەڕ و ئاژاوە نایەت، بەڵکو بوونی ئاشتی لە کۆمەڵگەدا دەبێتە هۆی سەقامگیری و بەدیهێنانی مافەکانی مرۆڤ و دەستبەرکردنی مافەکانی منداڵان و پەرەپێدانی لایەنی ژیانیان. منداڵان گەورەترین قوربانی جەنگ و توندوتیژین، بەڵام لەهەمان کاتیشدا باشترین و کاریگەرترین توێژی کۆمەڵگەن بۆ پاراستن و بەهێزکردنی کولتووری ئاشتەوایی، ئاشتی مانای پێکەوەژیانی جیاوازییەکانە، کە لابردنی مەترسییەکانی سەر ژیانی کەسانی دیکەیە.

چالاکیی ناو پۆل

- پێکەوەژیان، هاوکاریی، ئەنجامدانی کاری چاکە و لێبووردەیی بناغەی دروستکردنی کۆمەڵگەیەکی پێشکەوتوون.

بەهاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەو بابەتە بکەن..

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- ئاشتی ٢- جەنگ ٣- ناکۆکی ٤- پێکەوەژیان

بەهێزکردنی زانیاری

مەبەست لە ئاشتی لەنێو نەتەوەو کۆمەڵگەدا:

بڵاوبوونەوەی پێکەوەژیانە لەنێوانیاندا بەشێوەیەک ژیانیان دەگوزەرێنن و ئارەزوویەکی هاوبەش بۆ بەجێهێنانی کارەکانیان هەیە، هەڵدەستن بە بەگەڕخستنی هەموو توانا جۆربەجۆرەکانن بۆ بەدیهێنانی ئامانجە هاوبەشەکان بەبێ پێشێل کردنی مافەکانیان.

بۆ بەدیهێنانی ئاشتی، یەکترمان خۆشدەوێت

چالاکیی ناو پۆل

لەکاتی ئاشتیدا مافەکانی منداڵان پارێزراون.

لەگەڵ هاوپۆلەکانت بە هاوکاریی مامۆستای بابەت ئەم دەستەواژەیە شیبکەنەوە.

چالاکیی ماڵەوە

بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری، چوار دێر لە هۆنراوەیەکی منداڵان دەربارەی ئاشتی بنووسە.

گەڕان

بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری یاخود بە هاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت ڕێکەوتی ڕۆژی جیهانی ئاشتی دیاری بکە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت ،مانای ئەم وێنانە شیبکەوە.

مافی خوێندن

مافی وەرزشکردن

مافی ژیان بە ئاشتی و ئارامی

مافی یاریکردن

یەکەی دووەم

لێبوردەیی

بیرۆکەی سەرەکی

چەمکی لێبوردەیی پێچەوانەی چەمکی تۆڵەسەندنەوەیە، لێبوردەیی بەهیچ شێوەیەک مانای لاوازی و بچووکی مرۆڤ ناگەیەنێت، بەڵکو نیشانەی هێز و بڕیاردانە، دەگوترێت لێبوردەیی هەوێنی پێکەوەژیانی هاوبەشە بۆ ئاشتەوایی، مرۆڤایەتی دوور دەخاتەوە لە بزواندنی دەمارگیری تاک یان کۆمەڵگە، لە ڕێگەی کولتووری لێبوردەییەوە کۆمەڵگەیەک دروست دەبێت گیانی یەکتر قبوڵکردن و دوور لە توندوتیژی تێدا ڕەنگ دەداتەوە.

چالاکیی ناو پۆل

کاتێک دەتەوێت لە کەسێک ببوری، چ هەستێک دەبێتە ڕێگر بۆ ئەوەی لێی نەبوریت: وەک توڕەیی، ترس، ئیرەیی، ئارەزووی تۆڵەسەندنەوە ... هتد؟

بەسەرپەرشتی مامۆستای بابەت بە گروپ، لەسەر ئەم بابەتە گفتوگۆ بکەن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- تۆڵەسەندنەوە

٢- ئاشتەوایی

٣- پێکەوەژیان

٤- قبووڵکردن

بەهێزكردنی زانیاری

ئازا و خێزانەكەی ئێوارە بەیەكەوە دانیشتبوون. ئازا لە باوكی پرسی: لێبووردەیی چییە؟ باوكی گوتی: واتە ئێمەی مرۆڤ كە بەیەكەوە لەناو خێزانێك یان لەناو كۆمەڵگە دەژین، هەموو كاتی لەوانەیە هەڵە بەرامبەر كەسێكی دیكە بكەین، چونكە مرۆڤ بەپێی تەمەن و كاتەكانی ژیانی تووشی هەڵە دەبێت. كاتی هەڵە دەكەین پێویستە داوای لێبوردن بكەین، بڵێین: ببوورە من هەڵەم كرد. نابی كاتی هەڵە بووین و لەسەر هەڵەكەی خۆمان سوور بین، پێویستە هەوڵی چاككردنی هەڵەكە بدەین. جارێكی دیكە دووبارەی نەكەینەوە، بۆ ئەوەی ڕێز لە كەسایەتی هەموو مرۆڤێك بگرین و نەهێڵین بەهۆی هەڵەكانمانەوە هاوڕێ و كەسەكانمان لێی دوور بكەوێتەوە و نێوانمان سارد بێت.

دوای گوێبیستبوونی قسەكانی باوكی، ئازا بڕیاریدا، لە ئاست ئەو هەڵەیەی كە بەرامبەر سەرداری هاوڕێی كردبووی و لە قوتابخانە گاڵتەی بە جلوبەرگە كۆنەكانی كردبوو بچێت داوای لێبوردنی لێ بكات و دڵی چاك بكاتەوە.

لێبوردەیی گیانی هاوكاریی و پێكەوەژیان بەهێز دەكات

چالاکیی ناو پۆل

دانا قوتابییە لە پۆلی چوارەمی بنەڕەتی مامۆستای هونەر داوای لێکردبوو، وێنەیەک بکێشێت، کاتێ دانا خەریکی کێشانی وێنەکە بوو خوشکە بچووکەکەی کە ناوی شارایە تۆپتۆپێنی دەکرد، لەپڕ تۆپەکەی شارا بەر وێنەکەی دانا کەوت و وێنەکە دڕا. بۆیە دانا زۆر لە شارا توڕە بوو ویستی لە شارا بدات، شارا گوتی: ببورە نەمزانی هەڵەم کرد. لەو کاتە دانا وتەی مامۆستاکەی بیرکەوتەوە کە پێی گوتبوون لەکاتی توڕەبوون پێویستە ئارام و خۆڕاگر بین و بەرامبەر هەڵەی کەسانی دیکە لێبووردە بین، بۆیە دەستی کردە ملی شارا و لێی خۆش بوو.

لەگەڵ هاوپۆلەکانت و بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم چیرۆکە بکەن.

چالاکییماڵەوە

- ئەو سوودانە چین کە لێبووردەیی دەستت دەکەون؟
- لە لێبووردەییدا هەست بەچی دەکەیت و چۆن هەڵوێستت باشتر دەبێت؟
- کاتێ کەسێک هەڵەیەکت بەرامبەر دەکات ڕەفتارت چۆن دەبێت ؟

بەهاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت وەڵامی ئەم خاڵانە بدەرەوە.

گەڕان

بە سوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری یاخود یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت، بە چوار دێڕ باسی کولتووری لێبووردەیی بکە لە کوردستان.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت، مانای ئەم وێنانە شیبکەرەوە.

ئاشتەوایی

پێکەوە ژیان

پێکهاتنەوە

لێبوردن

پێکەوەژیان

بیرۆکەی سەرەکی

بەدرێژایی مێژوو کوردستان لانکەی شارستانیەتی و پێکەوەژیانی نەتەوە جۆربەجۆرەکان بووە و چەندین نەتەوە و ئاینزای جیاوازیی تێدا ژیاوە. پێکهاتەکانی کوردستان هەمیشە وەکو یەک نەتەوە و یەک کۆمەڵگە هاوکاریی یەکتریان کردووە و پەیوەندی لەمێژینەیان لەنێواندا هەبووە، کەسیان لەسەر جیاوازیی نەتەوەیی، یان ئاینی ڕووبەڕووی توندوتیژی و خراپە نەبوونەتەوە، بۆیە پێویستە هەموو تاکێک ڕێز لەو یەکڕیزی و پەیوەندییە مرۆڤدۆستیە بگرن و بەهێزی بکات، نابێت دژی پێکهاتەی نەتەوەیی یان ئاینی بوەستین، چونکە کۆمەڵگەی پێشکەوتوو ئەو کۆمەڵگەیە بتوانێت ڕێز لە جیاوازیی بۆچوون و بیروباوەڕو ڕەگەزی مرۆڤەکان بگرێت.

چالاکیی ناو پۆل

- لەهەرێمی کوردستان چەند پێکهاتەی نەتەوەیی و ئاینی هەیە، بیانژمێرە؟
- دراوسێیەکەمان لە نەتەوەی ترە، چۆن ڕێز لە کەسایەتی دەگرین؟

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم خاڵانە بکەن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- بیروباوەڕ

٢- پێکهاتەی جیاواز

٣- لانکەی شارستانیەت

٤- مرۆڤدۆستی

بەهێزکردنی زانیاری

دوای سەیرکردن و بیرکردنەوە لە نەخشەی هەرێمی کوردستان، ئەم خاڵانەی خوارەوەم بۆ دەردەکەوێت:

١. هەموو دانیشتوانی هەرێمی کوردستان یەک نەتەوە نین، بەڵکو لەکۆمەڵێک نەتەوەی جیاواز پێکدێت.

٢. هەموو دانیشتوانی هەرێمی کوردستان یەک ئایینیان نییە بەڵکو چەندین ئایین و پەیڕەو لە هەرێمی کوردستان هەیە، کە هەریەکەیان بەوپەڕی ئازادی بۆنە و سرووتە ئایینیەکەی خۆی ئەنجامدەدات.

٣. هەموو دانیشتوانی هەرێمی کوردستان بە یەک زمان قسە ناکەن، بەڵکو چەندین زمان و شێوەزار لە کوردستان هەن، هەریەکێک لەوانە سەربەست و ئازادە لە قسەکردن بەزمانی خۆی.

پێکەوەژیان هێمای پێشکەوتنی کۆمەڵگەیە

چالاکیی ناو پۆل

چي بکەيـن بۆ ئـەوەی پارێزگاری لـە پێکەوە ژيـان بکەين؟

بە هاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەم بابەتە بکەن.

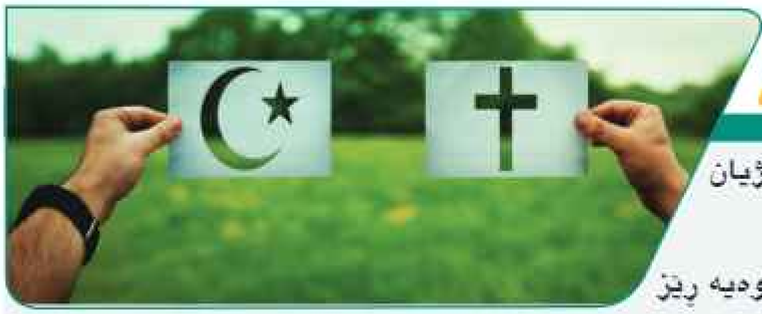

چالاکیی ماڵەوە

- چەنـدە ناکۆکیەکان زۆربن ناتوانـن پێکەوەژيان لە کوردستان کاڵ بکەنەوە.
- یەکێک لە شـانازیەکانی گەلی کوردستان ئەوەیە ڕێز لە پێکەوەژيان دەگرێت .

بـە هاوکاریـی یەکێک لە ئەندامانـی خێزانەکەت لەسـەر ئەم خاڵانە بە چـوار دێر بنووسـە و نموونەی پێکەوەژيانـی بۆ بهێنەوە.

گەڕان

بـە سـوود وەرگرتن لـە سـەرچاوەکانی زانيـاری یاخود بە هاوکاریـی یەکێک لـە ئەندامانـی خێزانەکەت، بـە چوار خاڵ لەسـەر گرنگیی پێکەوەژيان بنووسـە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

سەرنجی ئەم وێنانە بدەو بیرۆکەیەک دروست بکە.

ڕێز لە پێکەوەژیان دەگرین

هەموو پێکەوە بە ئاشتی دەژین

ڕێز لە بیروباوەڕ و ئایینی یەکدەگرین

یارمەتی یەکدەدەین

یەکەی چوارەم

دەستپێشخەری

بیرۆکەی سەرەکی

دانیار لە قوتابخانەی خۆیان هەستی کرد کۆمەڵێک قوتابی هەن باری گوزەرانیان خراپە و لە خێزانێکی هەژارن، ئەمەش کاری کردۆتە سەر ئاستی فێربوون و زانستییان، دانیار لەگەڵ هاوڕێکانی گفتوگۆیکرد دەستپێشخەری بکەن کەوا هەر یەکێک لە ئێمە لەگەڵ دایک و باوکمان گفتوگۆ بکەین هەر یەکەی بەپێی توانا هاوکاریەک پێشکەش بکەین و لە سندوقێکدا دابنرێت، مانگانەش دابەش بکرێت بەسەر قوتابییە هەژارەکاندا. ئەم کارە بووە هۆی دڵخۆشی بۆ هەمووان. قوتابییەکان سوپاسی دانیاری هاوڕێیان کرد لە بۆ ئەو دەستپێشخەریە.

چالاکیی ناو پۆل

قوتابیەک زۆر دڵگران بوو کاتێ زانی چەندین منداڵ بەهۆی شەڕەوە ئاوارەی شارەکەی ئەوان بوون، هەوڵیدا لە ڕێگەی بەڕێوەبەرەوە دەستپێشخەرییەک بکات. داوای لە قوتابیان کرد، هەر یەکە و بەگوێرەی توانای خۆی یارمەتی منداڵانی ئاوارە بدەن، ئەمەش هەستی قوتابیانی جوڵاند و بۆ بەیانی هەریەکە بڕێک پارەیان هێنا تا بەشداری لەم کارە مرۆڤانەیە بکەن.

- ڕات چییە دەربارەی ئەو دەستپێشخەریە؟ تۆ ئامادەی ڕۆژێک لە ڕۆژان کارێکی لەو شێوەیە بکەی؟ لەگەڵ هاوپۆلەکانت بەهاوکاریی مامۆستای بابەت گفتوگۆ لەسەر ئەمە بکەن.

ئەو چەمکەی فێری دەبم

١- پێشنیاز
٢- هەڵوێست
٣- پەسندکردن
٤- خاوەن پێداویستی تایبەت

بەهێزکردنی زانیاری

دەستپێشخەری یەکێکە لەو بەها مرۆڤایاتییانەی هەر کەسێک دەتوانێت هەوڵی کاری چاک و گرنگ بدات. بۆ نموونە پێکهاتنەوەی نێوانی دوو هاوڕێ، یا ڕێنمایکردنی هاوڕێیەک، یان کۆمەک و یارمەتیدانی کەسانێک کە پێویستیان بە پاڵپشتیکردنە. جا هەژاربن یان خاوەن پێداویستی تایبەت بن. کاری چاکە هەمیشە جێی دەستخۆشی و ڕەزامەندی خەڵکی لێدەکەوێتەوە. کاری خراپە و قسەی خراپ مایەی نیگەرانیی و دڵتەنگی مرۆڤەکانە، بۆیە تا دەتوانی کار بۆ سەرخستنی پێشنیازی چاک بکە و دوودڵ مەبە لە هەڵوێستی مرۆڤانە.

دەستپێشخەری یارمەتیدەرە بۆ کاری بە گروپ

چالاکیی ناو پۆل

مامۆستا قوتابیان دابەش دەکات بۆ چەند گرووپێک تا لەبارەی هۆکارەکانی سەرنەکەوتنی دەستپێشخەری گفتوگۆ بکـــەن.

چالاکییماڵەوە

چ کاتێک دەستپێشخەری دەکەین؟ ئەمە گفتوگۆ بکە بـە هاوکاریـی یەکێک لـە ئەندامانـی خێزانەکەت و بە چوار دێر بینووسە.

گەڕان

دەستپێشخەری دەبێتە هۆی بەهێزبوون و پتەوکردنی پەیوەندی کۆمەڵایەتی؟ بەسوود وەرگرتن لە سەرچاوەکانی زانیاری و بە هاوکاریی یەکێک لە ئەندامانی خێزانەکەت گفتوگۆی ئەمە بکە.

تێبینی دەکەم و وەڵام دەدەمەوە

سەرنج بدە و تێبینی بکە و بە هاوکاریی مامۆستای بابەت ئەم وێنانە شیبکەرەوە:

پێشنیازکردن

بڕیاردان

هۆشیاری ژینگەیی

دەستپێشخەری

بەیەکەوە کارکردن
بۆ گەڕەکێکی خاوێن

پاکوخاوێن ڕاگرتنی شارەکەت ئەرکێکی نیشتیمانییە.

پارێزگاری لە ڕێژەی شەکری خوێنی لەش بکە..
تەندروستیت جێگەی بایەخمانە

کەمکردنەوەی ڕێژەی شەکری خوێن لەڕێگەی:

- خواردنی خۆراکی تەندروست.
- وەرزشکردن.
- کەمکردنەوەی کێشی زیادە.
- کەمکردنەوەی فشاری دەروونی.
- ڕێکخستنی کاتی خەوتن.

خۆراکی تەندروست سەرچاوەی هێزمانە

شەکری
بەسوود

شەکری
زیانبەخش

تۆ خاوەن بڕیاری

ڕەفتاری
نەشیاو
SCHOOL
BUS
سەلامەتیمان لە هۆشیاری هاتوچۆیە

هێماکانی هاتوچۆ
پێچکردنەوە بۆ لای دەستە ڕاست لە پێشەوەیە
پێچکردنەوە بۆ لای دەستە چەپ لە پێشەوەیە
پێچکردنەوەی ترسناک لە پێشەوەیە
هەوراز لە پێشەوەیە
لێژی لە پێشەوەیە
قەراغ ڕێگەی مەترسیدار لە پێشەوەیە
تاسەی دەستکرد لە پێشەوەیە
شەقامی ناڕێک لە پێشەوەیە
شەقامی چاڵ لە پێشەوەیە
ڕێزگرتنی ڕێساکانی هاتوچۆ..
ڕێزگرتنی ژیانە

سوودەکانی خوێندنەوە

به یەکگرتن بنیات دەنێین و به
خوێندنەوە پێش دەکەوین

لە پێناو کوردستان هەموومان دەخوێنین

قوتابی خۆشەویست:
خوێندنەوە روناکییە.. ئێستای گەل و دوارۆژیەتی

ئامانجەکانی پەرەپێدانی بەردەوام

٦
ئامانجی شەشەم
ئاوی پاك و پاكوخاوێنی

ئامانجەکانی پەرەپێدانی بەردەوام دڵنیابوون لە پێراگەشتنی جیهانیی بۆ ئاوی پاک و ئاوی خواردنەوەی هەرزان بۆ هەمووان تا ساڵی ٢٠٣٠.

٧
ئامانجی حەفتەم
وزەی پاك و هەرزان

ئامانجەکانی پەرەپێدانی بەردەوام دڵنیابوون لەوەی وزەی هەموو جیهان لە سەرچاوە نوێبووەکانەوە بەرهەمبێت و کارەبای هەرزانیان بەردەست دەبێت تا ساڵی ٢٠٣٠.

unicef

ئەم پرۆگرامە بە سپۆنسەری
ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ منداڵان (یونیسێف) ئامادەکراوە